

4. Kaupungille kuuluvain talojen ja rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaista rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat.

Komitean asettaminen valmistelemaan kysymystä uuden huoneiston hankkimisesta lihan tarkastusasemalle. Hyväksyen terveydenhoitolautakunnan esityksen kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ asettaa komitean laatimaan ehdotusta uuden huoneiston hankkimisesta lihan tarkastusasemalle ja määrätä, että rahatoimikamarin, kaupungin yleisten löiden hallituksen ja terveydenhoitolautakunnan kunkin tuli valita yksi jäsen mainittuun komiteaan.

Työväenopiston huoneisto. Sittenkuin sekä kouluhallitus että työväenopiston suomenkielisen osaston johtokunta kaupunginvaltuustolle osoittamissaan kirjelmässä olivat huomauttaneet, että opiston opintopiirien käytettävänä olevat huoneistot, erittäinkin Hämeenkadun kansakoulutalossa sijaitsevat, olivat puutteelliset ja monessa suhteessa sopimattomat ja anoneet toimenpiteihin ryhtymistä mainitun epäkohdan poistamiseksi, oli rahatoimikamari asiasta antamassaan lausunnossa esittänyt, että suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan kamarin mielestä pitäisi voida järjestää asia niin, että työväenopisto saisi opintopiiriensä käytettäväksi joko Kallion tai Kaisaniemen kansakoulutalon. Samalla kamari ilmoitti antaneensa työväenopiston johtokunnalle tehtäväksi ryhtyä yhteistoimin kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa valmistaviin toimenpiteisiin oman talon aikaansaamiseksi mainitulle opistolle. Rahatoimikamarin asiasta tekemän ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ kehoittaa suomenkielisten kansakoulujen johtokuntaa työväenopiston johtokunnan kanssa neuvoteltuaan luovuttamaan mainitulle opistolle sopivat huoneistot syyslukukauden 1924 alusta joko Kallion tai Kaisaniemen kansakoulutalosta.

Huoneiston hankkiminen kunnalliselle hammaspoliklinikalle sekä korva-, kurkku- ja nenäpoliklinikalle. Sittenkuin kaupunginvaltuusto oli ottanut ³⁾ vuoden 1924 menosääntöön määrärahan kunnallisen hammaspoliklinikan perustamista varten, mutta huoneiston hankkiminen mainitulle poliklinikalle oli osoittautunut vaikeaksi, anoi rahatoimikamari valtuutta saada merkitä asunto-osakeyhtiö Kaisaniemenkatu 3:ssa 3 osaketta, joiden nimellisarvo oli 294,000 markkaa ja jotka oikeuttivat huoneistoon yhtiön Vuorikadun tontilla n:o 6, Kaisaniemenkadun 3:ssa rakenteilla olevassa talossa. Huoneistoon sijoitettaisiin sekä mainittu hammaspoliklinikka että myös Eiran sairaalassa työskentelevä korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikka, joka oli irtisanottu muuttamaan sairaalasta tammikuun 1 p:nä 1925. Kaikin puolin hyväksyen kamarin ehdotuksen kaupunginvaltuusto myönsi ⁴⁾ anotun valtuuden sekä osoitti osakkeiden ostoa ja huoneiston sisustamista varten yhteensä 320,000 markkaa, mikä määrä oli etukäteen suoritettava kaupunginkassasta ja sittemmin merkittävä kaupungin vuoden 1925 menosääntöön.

Kunnallinen asuntoluotanto. Rahatoimikamarin kehoituksesta sosialilautakunta esitti suunnitelman kunnallisen asuntotoiminnan jatkamiseksi. Siihen liittyvässä selvityksessä asuntojen tarpeesta lautakunta lausui, että pienten yhden huoneen ja keittiön huoneistojen puutteen poistamiseksi vuositain olisi rakennettava 1,300 huonetta ja että kaupungin olisi rakennettava

¹⁾ Valt. pöytäk. 2 p. huhtik. 12 §. — ²⁾ S:n 11 p. kesäk. 15 §. — ³⁾ Ks. 1923 vuod. kert. siv. 122. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 28 p. toukok. 7 §.

vähintään 100 työväen asuinhuonetta vuodessa. Lautakunta esitti, että vuonna 1924 rakennettaisiin Vallilan kortteliin n:o 553 5 kaksikerroksista puutaloa, jotka käsittäisivät 90 huoneistoa eli 120 huonetta ja arvioitiin kustannusten nousevan 600,000 markkaan, minkä ohessa lautakunta ilmoitti edelleenkin pysyvän vuonna 1923 lausumassaan ¹⁾ mielipiteessä, että Vallilaan olisi rakennettava pieniä asuinhuoneistoja käsittävä kivitalo, jota varten olisi laadittava suunnitelma niin hyvissä ajoin ennen vuoden 1925 menosäännön käsittelyä, että mainittuun menosääntöön voitaisiin merkitä määräraha sitä varten.

Sittenkuin kaupungin yleisten töiden hallitukselle sekä rahatoimikamarin ja sosialilautakunnan yhteisesti asettamalle valiokunnalle ¹⁾ oli varattu tilaisuus lausua mielipiteensä edellä mainitusta rakennusohjelmasta, kamari teki kaupunginvaltuustolle asiaa koskevan esityksen, jossa huomautettiin, että kivi- ja puurakennusten rakennuskustannusten välinen erotus nykyään oli verraten pieni, minkä johdosta kamari ei enää voinut puoltaa pula-aikana käytäntöön otettua rakennustapaa, joka teki asuinrakennukset tulenvaarallisiksi ja niiden ylläpidon kalliiksi ja lisäsi syöpäläisten pesiytymisvaaraa. Tämän johdosta sekä ehdotettujen viiden puutalon rakennustöiden aloittaminen edellytti suurehkon työvoiman hankkimista kaupunkiin, mikä voisi vaikuttaa epäedullisesti yksityisiin rakennusyrityksiin, kamari katsoi olevansa pakotettu ehdottamaan sosialilautakunnan esityksen evättäväksi, mikäli se koski mainittujen puutalojen rakentamista. Sensijaan kamari oli täydellisesti yhtä mieltä lautakunnan kanssa kivitalon rakentamisen välttämättömyydestä ja esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että sitä koskeva kysymys selvitetäisiin kesän kuluessa ja yksityiskohtainen ehdotus piirustuksineen ja kustannusarvioineen jätettäisiin valtuustolle ennen määrärahan myöntämistä tarkoitukseen.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ²⁾, että Vallilan kortteliin n:o 553 oli rakennettava 3 puusta tehtävää asuintaloa, pääasiallisesti samaa tyyppiä kuin kortteleihin 584 ja 585 aikaisemmin rakennetut ³⁾ kunnan asuintalot, sekä myöntää tarkoitukseen 1,800,000 markan määrärahan, joka oli maksettava etukäteen kaupunginkassasta ja sittemmin merkittävä vuoden 1925 menosääntöön.

Samalla kehoitettiin rahatoimikamaria kesän kuluessa laadituttamaan ja valtuuston syyskuussa pidettävään kokoukseen käsiteltäväksi lähettämään täydellinen selvitys kivistä tehtävään kunnallisten asuintalojen rakentamista koskevasta kysymyksestä.

Tämän johdosta rahatoimikamari antoi kaupungin yleisten töiden hallitukselle tehtäväksi laatia Pakaankadun varrelle kivistä tehtävän työväenasuinrakennuksen luonnospiirustukset kustannusarvioineen. Sittemmin laaditun ehdotuksen mukaan rakennus sijoitettaisiin kortteliin n:o 584 ja käsittäisi 30 1 huoneen, keittiön y. m. käsittävää asuinhuoneistoa, myymälähuoneiston varastohuoneineen ynnä kaksi pesutupaa sekä ruoka- ja puukellarit. Rakennuksen kustannusarvio päättyi 2,283,000 markkaan. Rakennusyritys teki välttämättömäksi jatkaa Pakaankatuun rakennettua likaviemärijohtoa, jota työtä varten tarvittaisiin erityinen määräraha.

Sosiaalilautakunnalla, jolle oli varattu tilaisuus tarkastaa piirustukset, ei ollut mitään niitä vastaan muistutettavaa, ja se esitti puolestaan että puheena oleva rakennusyritys pantaisiin alulle mahdollisimman pian;

¹⁾ Ks. 1923 vuod. kert. siv. 45. — ²⁾ Valt. pöytäk. 11 p. kesäk. 45 §. — ³⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 20 ja 1923 vuod. kert. siv. 45.

että rakennustyötä ja viemärijohtoa varten tarpeelliset määrärahat merkittäisiin vuoden 1925 menoarvioon;

että vastaisen rakennuksen hallinto uskottaisiin sosialilautakunnan kunnallisten työväenasuntojen hallintojaostolle;

että kunnallisen työväenasuntotuotannon varsinainen ohjelma vuosiksi 1926—28 vahvistettaisiin siten, että vuonna 1926 teetettäisiin edellämäinitun, kortteliin n:o 584 tulevan asuinrakennuksen jäljellä oleva osa sekä vuonna 1927 toinen ja vuonna 1928 toinen puoli kortteliin n:o 585 aiotusta kivistä tehtävästä asuinrakennuksesta; sekä

että rakennuskonttori saisi toimekseen hyvissä ajoin ennen itsekunkin mainitun vuoden budjetin järjestelyä laatia asianomaisena vuonna teetettävien rakennusten piirustukset ja kustannusarvion.

Käsiteltyään edellä mainittua ehdotusta rahatoimikamari kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä lausui vakaumuksensa olevan, että kunnallinen rakennustoiminta tästälähin olisi kohdistettava kivitalotuotantoon. Kaupungin yleisten töiden hallituksen lähettämään rakennusohjelmaan nähden kamari oli sitä mieltä, että rakennuskustannukset olivat varsin korkeiksi lasketut, mutta ei kuitenkaan silmälläpitäen elinkustannusten kohoaamista tahtonut muuttaa kustannusarviota. Kamarin mielestä rakennusyritys oli pantava alulle vasta kun työmarkkinoilla vallitsevat olot havaittiin siihen sopiviksi. Lähimmän kolmivuotiskauden kunnallisen rakennustuotannon ohjelman vahvistamista ennakolta kamari ei pitänyt sopivana, vaan katsoi, että ohjelma oli harkittava vuodeksi kerrallaan asianomaisen vuoden budjetin järjestelyssä muita kunnallisia rakennusyrityksiä koskevan kysymyksen yhteydessä. Puoltaen sosialilautakunnan ehdotusta yllämainituin muutoksin kamari samalla huomautti, että Pakaankadun likaviemärijohto alunperin olisi järjestettävä siten, että sitä voisivat käyttää muutkin korttelien 584 ja 585 vastaiset rakennusryhmät. Johdon aiheuttamat kustannukset nousisivat tosin tämän johdosta, mutta johtoa voisivat tällöin käyttää sekä Pakaankadun varrella olevat tontit että Elimäenkadun teollisuusalue.

Kamarin asiasta tekemän ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾

periaatteessa hyväksyä Pakaankadun varrelle kortteliin n:o 584 kivistä teetettävää työväenasuntotaloa varten laaditut luonnospiirustukset niihin kuuluvine, 2,283,000 markkaan päättyvine kustannusarvioineen;

antaa kaupungin yleisten töiden hallitukselle toimeksi pikimmiten laatia rakennusyrityksen pääpiirustukset ja tehdä rahatoimikamarille ehdotuksen työn aloittamisesta;

oikeuttaa rahatoimikamarin vuoden 1925 menosääntöehdotukseen merkitsemään 2,283,000 markkaa rakennusyritystä ja 273,000 markkaa likaviemärilaitosta varten sekä jo kuluvana vuonna etuantina käyttämään työn aloittamiseen ehkä tarpeelliset varat;

antaa vastaisen rakennuksen hoidon toimeksi sosialilautakunnan kunnallisten työväenasuntojen hallintojaostolle; sekä

määrätä rahatoimikamarin tehtäväksi kunakin seuraavana vuonna, jolloin kamari pitää tarpeellisena jatkaa kunnallista asuntotuotantoa, hyvissä ajoin ennen talousarvion järjestelyä antaa kaupunginvaltuustolle esityksen asiasta.

Kaupunginvaltuustolle osoittamassaan kirjelmässä anoi Helsingin ammatillinen keskusneuvosto r. y. niminen järjestö, viitaten vallitsevaan asuntopulaan ja niihin vaikeuksiin, joita huoneiston hankkiminen vuokrasäännösten lakattua aiheutti, että kaupungin vuoden 1925 menosääntöön merkittäi-

¹⁾ Valt. pöytäk. 29 p. lokak. 14 §.

siin tarvittavat varat asuntojen rakentamiseksi ainakin 1,000 perheelle. Tämän johdosta sekä kaupungin yleisten töiden hallitus että rahatoimikamari ja sosialilautakunta antoivat lausuntonsa, jolloin viimeainittu viranomainen teki selvää niistä asuntojen tuotannon edistämiseksi myönnettyistä määrärahoista, jotka oli merkitty vuoden 1925 menosääntöehdotukseen ja joiden lautakunta katsoi vastaavan niitä vaatimuksia, jotka tässä kohden voitiin kaupungille asettaa. Lautakunnan tekemän esityksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾, ettei mainitun järjestön tekemä esitys antanut valtuustolle aihetta toimenpiteeseen.

Lisämäärärahoja Vallilan työväenasuntojen rakentamiseen. Rahatoimikamari ilmoitti, että kamari kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen ²⁾ mukaisesti oli anonut sosialihallitukselta kahta avustusalainaa, yhteensä 1,296,000 markkaa, ja kahta kuoletuslainaa, yhteensä 777,600 markkaa, eräitä Vallilaa rakennettavia työväenasuntoja varten, joiden rakentamisesta kaupunginvaltuusto vuonna 1922 oli tehnyt päätöksen ²⁾, sekä että kamarin anomukseen oli myönnytty ainoastaan mikäli se koski mainittuja avustusalainoja. Rakennusyrityksistä aiheutuvien kustannusten peittämiseksi tarvittiin tämän johdosta 777,600 markan lisämääräraha, ja kamari ehdotti mainitun määrän myönnettäväksi vuoden tilierotuksesta. Kamarin esitykseen myöntyen kaupunginvaltuusto päätti ³⁾ myöntää vuoden 1925 menosääntöön kortteliin n:o 585 rakennettavia työväenasuntoja varten merkittyn määrärahaan 518,400 markan ja samaan menosääntöön Vallilan työväenasuntoja varten otettuun määrärahaan 259,200 markan lisäyksen, jotka molemmat määrät oli osoitettava mainitun vuoden tilierotuksesta. Samalla kamari valtuutettiin ³⁾ uudistamaan sosialiministeriölle tekemänsä anomus 1,200,000 markan kuoletuslainan myöntämisestä niitä uutisrakennuksia varten, joiden rakentamista koskevan päätöksen kaupunginvaltuusto oli tehnyt ⁴⁾ vuonna 1923, koska anomus aikaisemmin oli evätty sen johdosta, että sen saapuessa tällaisiin tarkoituksiin varat yleiset varat jo oli käytetty, mutta valtion vuoden 1924 menosääntöön oli merkitty uusia määrärahoja valtion asuntopoliittista toimintaa varten.

Kunnan työväenasuntojen pihamaan tasoitus. Vallilan korttelissa n:o 556 olevain kunnan työväenasuntojen pihamaan tasoittamista varten kaupunginvaltuusto osoitti ⁵⁾ käyttövaroistaan Yleiset työt nimisen pääluokan kohdalla 243,000 markkaa.

Tuberkuloosien asuintalon rakentaminen. Kaupunginvaltuusto päätti ⁶⁾ hyväksyä rakennuskonttorissa laaditut aikaisemmin rakennettavaksi päätetyn ⁷⁾ tuberkuloosia potevien henkilöiden asuintalon pääpiirustukset.

Rahatoimikamarin ilmoitettua edellämäinittyn rakennusyrityksen kustannusten tulevan nousemaan 1,120,000 markkaan ja tarkoitusta varten vuoden 1923 menosääntöön olevan merkittynä 710,000 markkaa ja vuoden 1924 menosääntöön 260,000 markkaa, minkä johdosta 150,000 markan suuruinen määrärahan lisäys oli tarpeen, päätti ⁸⁾ kaupunginvaltuusto merkitä viimein mainitun määrän vuoden 1925 menosääntöön.

Tuberkuloosisairaalan rakentaminen. Kaupunginvaltuuston päätöksen ⁹⁾ johdosta, joka koski maa-alueen luovuttamista suunnitellun keuhkotuberkuloosia sairastaville henkilöille aiotun sairaalan paikaksi, oli komitea, jonka

¹⁾ Valt. pöytäk. 12 p. marrask. 23 §. — ²⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 20. — ³⁾ Valt. pöytäk. 23 p. tammik. 8 §. — ⁴⁾ Ks. 1923 vuod. kert. siv. 46. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 27 p. helmik. 16 §. — ⁶⁾ S:n 19 p. maalisk. 7 §. — ⁷⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 18. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. 10 p. syysk. 7 §. — ⁹⁾ Ks. tätä kert. siv. 15.

valtuusto aikaisemmin oli asettanut ¹⁾ laatimaan keskussairaala-alueen käyttöohjelmaa, tehnyt tarkemman ehdotuksen puheenaolevan sairaalan rakentamiseksi. Komitea oli näet sitä mieltä, että kiireelliset toimenpiteet olivat tarpeen keuhkotuberkuloosia potevien henkilöiden sairaalasiijin puutteen poistamiseksi. Tällöin saattoi ajatella seuraavaa kahta vaihtoehtoa: joko että kaupunki rakentaisi sairaalan tarkoitukseen osoitetulle keskuspuistossa sijaitsevalle alueelle tai että sairaanhoitolaitos rakennettaisiin Tuusulan pitäjässä olevaan Vävarsin taloon, jonka kaupunki oli tätä tarkoitusta varten saanut valtiolta käytettäväkseen. Molemmat nämä sairaanhoitolaitokset oli komitean mielestä aikanaan rakennettava, koska molemmat olivat tarpeen vaatimat, jälkimmäinen etupäässä parantola-, edellinen taas vastaanotto- ja turvakoti-tapauksia sekä niitä potilaita varten, jotka eivät voineet tai halunneet muuttaa kaupungista. Parantolan rakentaminen voitiin kuitenkin lykätä toistaiseksi siitäkkin syystä, että useita yksityisiä keuhkotautiparantoloja paraikaa oli tekeillä maassamme. Lisäksi tuli se seikka, että kaupunkiin rakennettava sairaala voitiin rakentaa melkoista nopeammin ja tulisi huokeammaksi kuin Tuusulaan rakennettava parantola sekä että potilaita voitiin helpommin ja huokeammalla siirtää muista sairaaloista ensinmainittuun kuin jälkimmäiseen laitokseen. Komitea katsoi senvuoksi, että alustaviin toimiin viipymättä oli ryhdyttävä tuberkuloosisairaalan rakentamiseksi kaupunginvaltuuston osoittamalle alueelle. Asian luonnosta kuitenkin johtui, että eri rakennukset oli teetettävä vähitellen. Komitea oli ajatellut, että eri rakennuskausina teetettäisiin neljä (ehdollisesti ainoastaan kolme) keuhkotautipotilaille tarkoitettua sairaalapaviljonkia sekä kaksi niihin kuuluvaa rakennusta asuntoja, poliklinikkaa y. m. varten. Kaikki nämä rakennukset olisi, niinkuin laadittu asemaluonnos tarkemmin osoitti, sijoitettava alueen pohjoisosaan, jota vastoin sen eteläpuoleinen, Nordenskiöldkadun puoleinen osa kokonaan käytettäisiin sairaalapuistiksi. Sellainen järjestely, jota muuten maasto-olotkin vaativat, olisi edullinen osaksi sikäli, että sairaalaryhmän rakennukset sijaitisivat lähellä vastaista keskussairaala, jonka kanssa tuberkuloosisairaala vastedes oli saava yhteisen hallinnon y. m., osin sikäli, että m. m. raitioteiden liikennöimän Nordenskiöldkadun ja lähimmän sairaalapaviljongin välimatka tulisi olemaan niin tuntuva, ettei liikenne mitenkään häiritسی sairaalaa.

Edellä mainituista rakennuksista olisi komitean mielestä kaksi paviljonkia, joissa olisi yhteensä 300 sairassijaa, sekä toinen asuinrakennus mahdollisimman pian teetettävä. Asuinrakennuksessa tulisi, paitsi sairaalan lääkärien sekä sairaanhoito- ja muun henkilökunnan asuntoja, olla myös isonlainen huoneisto tuberkuloosipoliklinikalle, jonka viime aikoina suuresti laajentunut huoltolatoiminta vaati melkoista lisätilaa. Kysymyksen ratkaisemisen jouduttamiseksi oli komitea viimeksi mainittua rakennusta varten teettänyt sellaiset aateluonnokset, joita edellytettiin kaupunginvaltuuston vuonna 1920 kaupungin rakennusyritysten suunnittelusta ja järjestysmuodosta vahvistamissa säännöissä ²⁾. Luonnokset oli laatinut arkkitehti E. Forsman, ja käsiteltyään niitä useissa kokouksissa, joihin m. m. kaupungin tuberkuloosilääkäri I. Rosqvist oli kutsuttuna asiantuntijana ottanut osaa, oli komitea hyväksynyt ne siinä muodossa, jossa ne sittemmin esitettiin kaupunginvaltuustolle. Kaupungin sairaalaylihallitus puolsi piirustusten hyväksymistä.

Mitä tuli kysymykseen siitä, mikä viranomainen siinä tapauksessa, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi aateluonnokset, olisi velvoitettava laatimaan

¹⁾ Ks. 1923 vuod. kert. siv. 164. — ²⁾ S:n 1920 vuod. kert. siv. 145.

puheenaolevain rakennusten luonnos- ja pääpiirustukset sekä kustannusarvio, oli komitea kaupunginarkkitehdilta tiedustellut, voisiko rakennuskonttorin talorakennusosasto ottaa tämän tehtävän suorittaakseen, mutta hän oli tähän vastannut, että puheenaoleva runsas työ ensinnäkin olisi aivan mahdoton teettää rakennuskonttorin käytettävänä olevilla työvoimilla ja että sitäpaitsi olisi sopivaa uskoa se samalle arkkitehdille, joka oli laatinut aateluonnokset. Komitea katsoi näin ollen sopivimmaksi, että tehtävä uskottaisiin komitealle, jonka arkkitehti jo oli perinpohjin tutkinut asiaa ja jonka jäsenillä oli sen arvostelemiseksi tarpeelliset sekä lääketieteelliset että teknilliset tiedot. Samalle kannalle oli myöskin kaupungin sairaalaylihallitus asettunut. Jos kaupunginvaltuusto voi tähän yhtyä, olisi komitean tehtävää mainitussa kohden laajennettava sekä sen käytettäväksi annettava tarkoitukseen tarpeellinen määräraha sekä yhdelle komitean lääketieteelliselle jäsenelle ja arkkitehti Forsmanille myönnettävä apuraha sairaalarakennusten tutkimista varten ulkomailla.

Hyväksyen komitean ehdotuksen, jota myöskin rahatoimikamari oli puoltanut, kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾

että tuberkuloosisairaalle osoitetulle alueelle rakennettaisiin kaksi sairaalapaviljonkia sekä yksi asuin- ja poliklinikkarakennus pääasiallisesti edellämäinittujen aateluonnosten mukaisesti;

että komitea saisi tehtäväkseen laatia ja antaa kaupunginvaltuustolle edellämäinittujen rakennusten luonnos- ja pääpiirustukset sekä kustannusarvion;

myöntää mainittuihin tarkoituksiin 98,000 markan määrärahan sekä sen lisäksi antaa komitean käytettäväksi 40,000 markkaa annettavaksi matkapurahoina yhdelle komitean lääketieteellisesti sivistyneelle jäsenelle sekä komitean arkkitehdille ulkomaiden tuberkuloosi- ja muiden sairaalarakennusten tutkimista varten kuukauden aikana, mitkä varat oli suoritettava etu-antina kaupunginkassasta ja sittemmin merkittävä kaupungin vuoden 1925 menosääntöön; sekä

antaa rakennuskonttorille tehtäväksi antaa komitealle tarpeellisia tietoja ja tarpeen vaatiessa olla yhteistoiminnassa sen arkkitehdin kanssa.

Saamansa tehtävän mukaisesti keskussairaala-alueen käyttöohjelmaa valmistelemaan asetettu komitea sittemmin jätti valtuustolle pyydetty luonnospiirustukset ilmoittaen, että pääpiirustukset laadittasiin vasta komitean jäsenen, sairaalatarkastaja G. Palanderin, ja sen sihteerin, arkkitehti E. Forsmanin, palattua niiltä ulkomaille tekemiltään opintomatkoilta, joita varten kaupunginvaltuusto jo oli myöntänyt ¹⁾ määrärahat. Komitea, joka piti tärkeänä, että puheenaoleviin rakennustöihin voitaisiin ryhtyä niin pian kuin mahdollista, esitti, että kaupunginvaltuusto tutustuttuaan luonnospiirustuksiin merkitsisi vuoden 1925 menosääntöön 12,000,000 markan suuruisen määrärahan niitä töitä varten, jotka voitiin suorittaa mainittuna vuonna. Tuberkuloosisairaala rakennettaisiin valmiiksi vuonna 1926, ja sen kokonaiskustannukset komitea arvioi 20,269,740 markaksi.

Kaupungin sairaalaylihallitus piti piirustuksia erittäin onnistuneina ja teki muistutuksia ainoastaan eräiden pienehköjen yksityiskohtain johdosta, ja terveydenhoitolautakunta puolsi vastalauseitta komitean ehdotuksen hyväksymistä. Kaupungin yleisten töiden hallitus, jolta niinkään oli pyydetty lausuntoa, piti puolestaan kustannuksia liian korkeina ja ehdotti, että ohjel-

¹⁾ Valt. pöytäk. 28 p. toukok. 11 §.

maa eräiltä kohdin supistettaisiin ja yksinkertaistutettaisiin, minkä ohessa hallitus huomautti, ettei komitean kustannusarvio käsittänyt keskuslämmitystä varten tarvittavan eri rakennuksen kustannuksia, jotka tulisivat lisäämään kokonaiskustannuksia n. 2,000,000 markalla. Viemärien ja vesijohdon rakentamiseen tarvittaisiin tämän lisäksi 726,000 markan suuruinen määräraha.

Myöhemmin jättämässään kirjelmässä komitea ilmoitti saaneensa Voima- ja polttoainetaloudelliselta yhdistykseltä pyytämänsä keskussairaalan ynnä tuberkuloosisairaalan lämmitys- ja voimalaitoksen alustavan suunnitelman, joka käsitti neljä vaihtoehtoa. Komitea ei tahtonut määrätä kantaansa eri ehdotuksiin nähden, ennenkuin koko sairaalarakennuksen lopulliset pääpiirustukset olivat laaditut, mutta tahtoi kuitenkin saattaa ehdotukset kaupunginvaltuuston tietoon, koska niissä esitettyjen seikkain johdosta todennäköisesti kävi välttämättömäksi korottaa kustannusarviota kaupungin yleisten töiden hallituksen laskemaa määrää suuremmaksi.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin asiasta tekemän ehdotuksen mukaisesti päätti ¹⁾ että vuoden 1925 menosääntöön merkittäisiin 12,000,000 markan suuruinen siirtomääräraha kahden tuberkuloosisairaala-paviljongin ynnä niihin kuuluvan asunto- ja poliklinikkarakennuksen teettämiseksi, sekä että mainitusta määrästä 726,000 markkaa käytettäisiin tarpeellisten viemäri- ja vesijohtojen teettämiseen; sekä ettei määrärahaa saisi käyttää, ennenkuin kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt rakennusten pääpiirustukset kustannusarvioineen. Edelleen kaupunginvaltuusto valmisteluvaliokunnan ehdotuksesta päätti palauttaa asian keskussairaala-alueen yleistä käyttöohjelmaa valmistelemaan asetettuun komiteaan, jonka tuli, ennenkuin se lähetti puheenaolevain rakennusten lopulliset pääpiirustukset kaupunginvaltuustolle, antaa valtuustolle olojen vaatimat näiden rakennusten tarkastetut luonnospirustukset, jotka oli laadittava silmällä pitäen, että rakennettaessa voitisiin noudattaa mahdollisimman suurta säästäväisyyttä.

Kaisaniemen kansakoulurakennus. Valtuutettuaan yleisten töiden hallituksen etukäteen käyttämään 1924 vuoden menosääntöön merkittävistä määrärahoista 300,000 markkaa erinäisiä välttämättömiä Kaisaniemen uudella kansakoulurakennuksella suoritettavia töitä varten, rahatoimikamari anoi kaupunginvaltuustolta tämän toimenpiteen hyväksymistä. Valtuusto myöntyi ²⁾ esitykseen.

Kaisaniemen kansakoulurakennuksen sekä kaupungin tässä yhteydessä meteorologiselle keskuslaitokselle teettämän rakennuksen töiden loppuun suorittamista varten kaupunginvaltuusto myönsi ³⁾ vuoden tilierotuksesta tarkoitukseen tarpeellisen 92,000 markan lisämäärärahan.

Uuden paviljongin rakentaminen Nikkilän mielisairaalaan. Kaupungin sairaalaylihallitus oli rahatoimikamarille osoitetussa kirjelmässä ilmoittanut, että Lapinlahden keskuslaitos laitoksen johtajan antaman ilmoituksen mukaan ei voinut ottaa vastaan useampia Helsingistä kotoisin olevia potilaita sekä että Kivelän sairaalan mielisairaiden osastolle ja Nikkilän mielisairaalaan oli otettu enemmän sairaita kuin mitä näihin sairaaloihin oli tarkoitus sijoittaa, minkä vuoksi oli tarjona vaara, että kaupunki ennen pitkää olisi kykenemätön täyttämään lain määräämiä velvollisuuksiaan antaa tarpeellista hoitoa mielisairaille henkilöille, joilla oli täällä kotipaikkaoikeus. Edellä mainittujen seikkain nojalla ylihallitus anoi ryhtymistä sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että ylihalli-

¹⁾ Valt. pöytäk. 26 p. marrask. 13 §. — ²⁾ S:n 23 p. tammik. 9 §. — ³⁾ S:n 12 p. marrask. 12 §.

tuksen aikasemmin ehdottamat Nikkilän mielisairaalan alueelle teetettävät uutisrakennukset ensi tilassa rakennettaisiin. Tämän johdosta kaupungin yleisten töiden hallitus laati suurehkon, 4-kerroksisen, noin 140 naispotilaille aiotun paviljongin luonnospiirustukset, jotka ylihallitus puolestaan hyväksyi lausuen toivomuksenaan, että puheenaoleva rakennus teetettäisiin jo kuluvana vuonna. Myöskin rahatoimikamari puolsi kaupungin yleisten töiden hallituksen esittämää ohjelmaa, mutta huomautti rakennustyön sopivimpaan suorittamisaikaan nähden, että nykyään käynnissä olevat työt vaativat niin huomattavia työvoimia ja niin suuria tarveaineiden hankintoja, ettei ehdotetun paviljongin rakentamiseen heti olisi ryhdyttävä. Kamari oli sitä mieltä, että työ olisi pantava käyntiin syksyllä 1924, jolloin voitaisiin suorittaa perustus ja sokkelityöt, valmistaa kulvertit, vetää vesi- ja viemärijohtoverkot rakennukseen saakka sekä hankkia ja kuljettaa tarveaineet rakennuspaikalle. Niin pian kuin säät sallivat, olisi muuraustyöt aloitettava keväällä 1925 ja suoritettava niin tarmokkaasti, että rakennus juhannukseksi olisi vesikatossa. Muita töitä olisi sitten yhtämittaa jatkettava ja rakennus luovutettava tarkoitukseensa syksyllä 1925. Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ periaatteellisesti hyväksyä kaupungin yleisten töiden hallituksen lähettämät 140 levotonta naispotilasta varten Nikkilän mielisairaalaan rakennettavan uuden paviljongin luonnospiirustukset sekä antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen tehtäväksi laadittua mainitun rakennuksen lopulliset piirustukset yksityiskohtaisine kustannusarvioineen niin hyvissä ajoin, että rakennustyöt voitiin aloittaa syksyllä 1924.

Suorittaen sille annetun tehtävän kaupungin yleisten töiden hallitus sitemmin lähetti valtuustolle rakennuskonttorin huonerakennusosastolla laaditut rakennettavaksi päätetyn sairaalapaviljongin pääpiirustukset kustannusarvioineen, joka viimemainittu päättyi 4,200,000 markkaan, siihen luetuna myöskin lämmitys- ja vesijohtolaitteiden tarpeelliseksi havaitun osittaisen uudestirakentamisen aiheuttamat kustannukset. Piirustusten oheen liitetyssä kirjelmässä kaupunginarkkitehti ilmoitti, että olemassa olevaa vedenottoa paikkaa täytyi laajentaa, jotta se kykenisi tyydyttämään uuden paviljongin aiheuttaman lisääntyneen vedentarpeen, ja että tämä laajennustyö kaupungin lämpötekniikon tekemien laskelmain mukaan tulisi aiheuttamaan 90,000 markan lisäkustannuksen. Edellämainitusta ehdotuksesta antamassaan lausunnossa kaupungin sairaalaylihallitus ilmoitti, ettei sillä ollut mitään muistuttamista piirustuksia eikä kustannusarviota vastaan, mutta että kaksi hallituksen jäsentä oli pitänyt pesu- ja mukavuuslaitoksille varattua tilaa niukanlaisena. Myöskin rahatoimikamari puolsi ehdotusta, ja kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ asiaa lopullisesti esiteltäessä kamarin tekemän esityksen mukaisesti

hyväksyä kaupungin yleisten töiden hallituksen lähettämät Nikkilän mielisairaalan uuden paviljongin pääpiirustukset sillä ehdolla, että pesu- ja mukavuuslaitoksia varten aiottua tilaa paviljonkia rakennettaessa mahdollisuuden mukaan lisättäisiin;

myöntää mainitun paviljongin rakennuttamiseen laaditun kustannusarvion mukaisesti 4,200,000 markan sekä mielisairaalan vedenottoa paikan laajentamiseen 90,000 markan määrärahan eli kaikkiaan 4,290,000 markkaa merkittäväksi kaupungin vuoden 1925 menosääntöön; sekä valtuuttaa rahatoimikamarin jo kuluvana vuonna aloituttamaan rakennus-

¹⁾ Valt. pöytäk. 7 p. toukok. 12 §. — ²⁾ S:n 12 p. marrask. 11 §.

työt ja tähän tarkoitukseen käyttämään enintään 800,000 markkaa, jotka etuantina maksettaisiin kaupunginkassasta.

Lisämääräraha paviljongin rakentamiseksi kunnalliskodin alueelle. Lähettäen kaupunginvaltuustolle kunnalliskodin sairaanhoitotarkoituksiin käytettäväksi aiotun paviljongin pääpiirustukset kaupungin yleisten töiden hallitus ilmoitti, että näihin piirustuksiin oli lisätty eräitä huoneita, joita ei ollut alkuperäisissä piirustuksissa, minkä tähden ja koska työpalkat ja rakennusaineiden hinnat olivat kohonneet, kustannukset puheenaolevan paviljongin rakentamisesta oheenliitettyjen piirustusten mukaisesti tulisivat nousemaan 5,100,000 markkaan aikaisemmin arvioitujen 4,000,000 markan kustannusten sijaan ¹⁾). Asiasta antamassaan lausunnossa rahatoimikamari oli sitä mieltä, että kaupungin yleisten töiden hallitus oli arvioinut rakennuskustannukset liian korkeiksi eli 322: 90 markaksi kuutiometriltä kamarin laskelmain mukaisten 300 markan sijaan. Kamarin laatimien kustannuslaskelmien perusteella kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ myöntää kunnalliskodin alueelle rakennettavaa sairaspaviljonkia varten 740,000 markan suuruisen lisämäärärahan, joka oli maksettava etuantina kaupunginkassasta ja sittemmin merkittävä kaupungin vuoden 1925 menosääntöön.

Samalla kaupunginvaltuusto hyväksyi ²⁾ edellämainitut kunnalliskodin uuden paviljongin pääpiirustukset.

Koulu- ja asuinrakennuksen teettäminen Ryttylän kasvatuslaitokseen. Rahatoimikamarille antamassaan esityksessä lastensuojelulautakunta huomautti, että Vanjoen kasvatuslaitos lakkautettaisiin kesäkuun 1 p:stä lukien ja sen hoidokit, joita oli n. 50, tällöin siirrettäisiin Ryttylän laitokseen, mihin sen johdosta olisi järjestettävä heille koulu- ja asuinhuoneet sekä asunnot kahdelle opettajalle ja kahdelle hoitajattarelle, minkä lisäksi vielä tarvittaisiin lisää vaatteiden, opetusvälineiden y. m. säilytys huoneita. Lautakunta ehdotti puolestaan, että tähän tarkoitukseen otettaisiin käytettäväksi eräs Ryttylässä oleva jyvääntä sekä että sinne rakennettaisiin ajanmukaisilla keittokojeilla varustettu keskuskeittiö, sekä ilmoitti, että rakennuskustannusten peittämiseen oli toiveita saada valtionapua. Ehdotuksesta antamassaan lausunnossa kaupungin yleisten töiden hallitus piti kyseessäolevaa aittarakennusta aiottuun tarkoitukseen sopimattomana, minkä johdosta rahatoimikamari antoi hallituksen toimeksi laadituttua ehdotuksen koulu- ja asuinhuoneita käsittäväksi uutisrakennukseksi. Katsoen niihin tuntuviin kustannuksiin, joita lastensuojelulautakunnan ehdottamat molemmat uutisrakennusyritykset tulisivat vaatimaan, kamari oli sitä mieltä, että ehdotetun keskuskeittiön rakentaminen olisi lykättävä seuraavaan vuoteen, mutta ehdotti muuten, että kaupunginvaltuusto päättäisi

rakennuttaa Ryttylän kasvatuslaitokseen koulu- ja asuinrakennuksen pääasiassa kaupungin yleisten töiden hallituksen laatimien luonnospirustusten mukaisesti;

antaa mainitun hallituksen toimeksi laadituttua puheenaolevan rakennuksen pääpiirustukset kustannusarvioineen, jotka piirustukset oli alistettava asianomaisten valtionviranomaisten hyväksyttäväksi; sekä

merkittä vuoden 1925 menosääntöön 1,947,000 markan suuruisen määrärahan edellämainittua rakennusyritystä varten.

Asia palautettiin ³⁾ talousarviovaliokuntaan, ja tämän valiokunnan sittemmin antaman puoltolauseen nojalla kaupunginvaltuusto vahvistaessaan kaupungin yleisten töiden vuoden 1925 menosäännön merkitsi ⁴⁾ siihen anotun

¹⁾ Vrt. 1923 vuod. kert. siv. 42. — ²⁾ Valt. pöytäk. 16 p. huhtik. 9 §. — ³⁾ S:n 10 p. jouluk. 7 §. — ⁴⁾ S:n 29 p. jouluk. 1 §.

määrärahan koulu- ja asuinrakennuksen teettämistä varten Ryttylän kasvatuslaitokseen.

Työpajarakennuksen teettäminen valmistavalle poikain ammattikoululle. Rahatoimikamarille lähettämässään kirjelmässä ilmoitti ammattiopetuslaitosten keskusjohtokunta, että poikain ammattikoulun käytettävänä olevat työpajat olivat niin ahtaat, että työteho, vieläpä oppilaiden terveys ja turvallisuus, saattoivat kärsiä ahtaudesta. Keskusjohtokunta ehdotti senvuoksi toimenpiteisiin ryhtymistä tämän epäkohdan poistamiseksi ja liitti esitykseensä uuden, Neitsytpolun tontille n:o 5 rakennettavan työpajarakennuksen alustavat luonnospiirustukset. Rahatoimikamarin kehoituksesta kaupungin yleisten töiden hallitus tarkasti ehdotuksen ja havaitsi sen eräissä suhteissa epätarkoituksenmukaiseksi, jota vastoin kamari kaikilta osiltaan puolsi toisia, kaupunginarkkitehdin laatimia ehdotetun rakennuksen luonnospiirustuksia oheen liitettyine 940,000 markkaan päättyvine kustannusarvioineen. Myöskin ammattiopetuslaitosten keskusjohtokunta hyväksyi uudet piirustukset. Kaupunginvaltuustolle edellämainitusta ehdotuksesta antamassaan lausunnossa rahatoimikamari mainitsi, että kamarikin oli havainnut puheenaolevat työpajat liian ahtaiksi sekä että kaupunki toteuttamalla ehdotuksen saisi poikain ammattikoululle tyydyttävän rakennuksen, minkä johdosta kamari kannatti keskusjohtokunnan esitystä, varsinkin koska rakennuksen teettäminen kaupunginarkkitehdin laatiman suunnitelman mukaisesti ei estäisi tontin vastaista tehokasta rakennuttamista. Varsinaisten rakennuskustannusten lisäksi tarvittaisiin työpajarakennuksen teettämisen yhteydessä n. 100,000 markan suuruinen määräraha vanhojen koneiden muuttoa ja uusien hankintaa varten, mutta kamari oli sitä mieltä, että tämä määrä voitaisiin jakaa kolmelle vuodelle siten, että kahtena ensimmäisenä vuonna myönnettäisiin 40,000 markkaa ja kolmantena vuonna 20,000 markkaa. Edellä esitetyn perusteella rahatoimikamari esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi

periaatteessa hyväksyä kaupunginarkkitehdin laatimat valmistavan poikain ammattikoulun uuden VII kaupunginosan kortteliin n:o 135, Pietarinkadun tontille n:o 5 teetettävän työpajarakennuksen luonnospiirustukset;

antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi laadittua mainitun rakennuksen lopulliset pääpiirustukset yksityiskohtaisine kustannusarvioineen; sekä

merkitä vuoden 1925 menosääntöön 940,000 markan suuruisen siirtomäärärahan edellämainittua rakennusyritystä varten ja 40,000 markkaa koneiden hankkimiseksi puheenaolevan koulun tarpeisiin.

Asian ensimmäisessä käsittelyssä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ lähettää sen budjettivaliokuntaan ja merkitsi ²⁾ sittemmin talousarvion käsittelyssä mainitun valiokunnan ehdotuksesta vuoden 1925 menosääntöön Yleiset työt nimisen pääluokan kohdalle 940,000 markkaa työpajarakennuksen teettämistä varten VII kaupunginosan korttelissa n:o 135 olevalle Neitsytpolun tontille n:o 5 sekä valmistavan poikain ammattikoulun menosääntöön 40,000 markkaa koneiden hankkimiseksi.

Tyttöjen ammattikoulun huoneisto. Sen johdosta että tyttöjen ammattikoulun johtokunta kaupunginvaltuustolle osoittamassaan kirjelmässä oli lausunut huolestumisensa siitä, ettei kysymys rakennuksen teettämisestä koulun tarpeisiin ollut edistynyt, oli rahatoimikamari ilmoittanut, että koulun hallussa olevaa It. Heikinkadun talossa n:o 13 sijaitsevaa huoneistoa koskeva vuokra-

¹⁾ Valt. pöytäk. 10 p. jouluk. 6 §. — ²⁾ S:n 29 p. jouluk. 1 §.

sopimus oli uudistettu kolmeksi vuodeksi, lukien kesäkuun 1 p:stä 1925 sekä että kamari aikoi tehdä ehdotuksen mahdollisen uutisrakennuksen teettämisestä koulun tarpeisiin heti ehdittyään hankkia täydellisen selvityksen Kasarminkadun tontille n:o 7 suunnitellusta uutisrakennuksesta. Ilmoitus ei aiheutanut ¹⁾ toimenpidettä kaupunginvaltuuston puolelta.

Kasvatusopillisen talouskoulun huoneisto. Helsingin kasvatusopillisen talouskoulun johtokunta anoi, että kaupunginvaltuusto ryhtyisi sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että koululle varattaisiin huoneisto jossakin kaupungin lähitulevaisuudessa rakennettavassa koulu- tai muussa sopivassa rakennuksessa. Suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnat, joilta oli pyydetty lausuntoa edellä mainitusta anomuksesta, huomauttivat, että jos johonkin vastedes teetettävään koulutaloon tehtäisiin talouskoulua varten kaksi lisäkerrosta, niin rakennuksesta tulisi liian korkea, että kahden niin eriluontoisen koulun kuin talous- ja kansakoulun sijoittaminen samaan rakennukseen ei olisi sopivaa sekä että kansakoulurakennukselle, johon sovitettaisiin talouskoulu, ei voitaisi edellyttää saatavan valtionapua, ainakaan siltä osalta, johon viimeksi mainittu koulu sijoitettaisiin. Rahatoimikamarikin suhtautui kielteisesti johtokunnan anomukseen, osin edellä esitetyistä syistä, osin siihen vedoten, että muutamat kaupungin omista opetuslaitoksista kaipasivat omaa huoneistoa, minkä vuoksi kamari ei katsonut sopivaksi varata huoneistoa laitokselle, joka ei ollut kaupungin hallinnon alainen.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ evätä edellä mainitun, Helsingin kasvatusopillisen talouskoulun johtokunnan tekemän anomuksen.

Kasarminkadun tontin n:o 7 rakennuttaminen. Vuonna 1922 kaupunginvaltuusto päätti ³⁾ panna pöydälle rahatoimikamarin esityksen, että korttelissa n:o 48 sijaitsevalle Kasarminkadun tontille n:o 7, (talo n:o 21) teetettäisiin rakennus, johon sijoitettaisiin eräitä kaupungin virastoja; kysymys oli otettava uudelleen käsiteltäväksi vasta sittenkuin kamari oli valtuustolle esittänyt kaupungin rakennustoiminnan rahoittamissuunnitelman. Sittemmin kaupungin yleisten töiden hallitus ilmoitti, että rakennuskonttori kipeästi kaipasi laajempia huoneistoja, minkä ohessa hallitus huomautti, että ehdotettuun rakennukseen voitaisiin sijoittaa useita yksityisiin huoneistoihin sijoitettuja kunnan laitoksia, joiden huoneistoista kaupunki maksoi melkoisia vuokria. Kamarin toimenannosta rakennuskonttori laati uudet luonnospirustukset sekä likimääräisen kustannusarvion, joiden mukaan koko rakennus tulisi käsittämään n. 28,000 m³ ja aiheuttamaan n. 8,680,000 markan kustannukset sekä heti rakennettavaksi ehdotettu osa käsittämään n. 8,000 m³ ja maksamaan n. 2,475,000 markkaa. Rahatoimikamari, joka yhtyi kaupungin yleisten töiden hallituksen käsitykseen, ettei kaupungintalon rakentamiskysymys todennäköisesti pitkiin aikoihin lopullisesti tulisi ratkaistuksi, oli puolestaan hyväksynyt hallituksen ehdotuksen ja vuoden 1925 menosääntöehdotukseensa merkinnyt 2,500,000 markkaa Kasarminkadun tontille n:o 7 suunniteltua uutisrakennusta varten, ja katsoi kamari, että voitaisiin ottaa tutkittavaksi kysymys, eikö näitä varoja vaihtoehtoisesti voitaisi varata siipirakennuksen tai lisärakennuksen teettämiseen kaupungintaloon. Ilmoittaen, että kaupunginvaltuuston pyytämä rahoitussuunnitelma oli kamarissa tekeillä, kamari esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi

¹⁾ Valt. pöytäk. 19 p. maalisk. 8 §. — ²⁾ S:n 11 p. kesäk. 42 §. — ³⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 17.

lisätilan hankkimiseksi eräille kunnan virastoille ja laitoksille vuoden 1925 menosääntöön merkitä 2,500,000 markan siirtomäärärahan;

periaatteessa hyväksyä edellämainitut rakennuskonttorissa laaditut korttelissa n:o 48 olevalle Kasarminkadun tontille n:o 7 teetettävän rakennuksen luonnospiirustukset;

siinä tapauksessa että valtuusto hyväksyi edellämainitun ehdotuksen antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi laatia puheenaolevan rakennusyrityksen lopulliset pääpiirustukset niihin kuuluvine eriteltyine kustannusarvioineen niin laadittuina, että eri rakennuskausiina teetettäväksi ehdotettujen rakennuksen osain kustannukset käyvät kustannusarviosta selvästi ilmi.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ antaa talousarviovaliokunnan tehtäväksi selvittää, voitiinko vuoden 1925 talousarvioon merkitä 2,500,000 markan suuruinen määräraha lisähuoneistotilan hankkimiseksi kaupungin virastoille rakentamalla tarkoitukseen tarvittava rakennus valtuuston vastedes vahvistettavan ohjelman mukaisesti; sekä

muilta kohdin lähettää asian kaupungintalokysymystä valmistelemaan asetettuun komiteaan. Budjetin järjestelyssä evättiin ²⁾ sittemmin ehdotus määrärahan myöntämisestä puheena olevaa virastotaloa varten.

Pesutuvan rakentaminen kaupunginpuutarhaan. Koska kaupunginpuutarhassa oleva pesutupa, joka sijaitsi eräässä hirsistä rakennetussa suurehkoissa rakennuksessa, oli päätetty sisustaa kahdeksi asuinhuoneeksi kaupunginpuutarhurin apulaiselle ja uuden pesutuvan rakentaminen sen johdosta kävi välttämättömäksi, päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto myöntää viimemainitun rakennuksen teettämistä varten 25,000 markkaa maksettavaksi valtuuston käyttövaroista Sekalaiset menot nimisen pääluokan kohdalta.

Virkistysluoneiden järjestäminen satamatyöläisille. Esiteltäessä Suomen saha-, kuljetus- ja sekatyöläisten liiton osasto n:o 35 nimisen ammattiyhdistyksen esitystä, että kaupunginviranomaiset ryhtyisivät toimenpiteisiin virkistysuojain aikaansaamiseksi kaupungin satamissa työskenteleviä työläisiä varten, kaupunginvaltuusto tutustuttuaan satamahallituksen, yleisten töiden hallituksen ja rahatoimikamarin asiasta antamiin lausuntoihin päätti ⁴⁾ antaa rakennuskonttorin tehtäväksi seuraavan purjehduskauden alkuun mennessä panna kuntoon kolme siirrettävää satamatyöläisten virkistysluoneiksi aiottua lautavajaa, jotka oli sijoitettava Katajanokalle, Länsirantaan ja Länsisatamaan satamahallituksen ja rakennuskonttorin yksissä neuvoin määrättäville paikoille; myöntää 25,000 markan suuruisen määrärahan käyttövaroistaan Yleiset työt nimisen pääluokan kohdalta; sekä antaa satamahallituksen tehtäväksi huolehtia vajain puhtaanapidosta, lämmityksestä ja hoidosta, laatia järjestys säännöt niiden käyttämisestä ja valvoa näiden sääntöjen noudattamista sekä tehdä esityksiä puheenaolevain virkistysluoneistojen kehittämiseksi edelleen sekä satamarakennussuunnitelmia vastedes laadittaessa varata tilaa pysyville tällaisille laitoksille.

Määräraha vartijatuvan teettämiseksi Jätkäsaarelle. Satamahallituksen esityksestä kaupunginvaltuusto päätti ⁵⁾ rakennuttaa Jätkäsaarelle vartijatuvan satamapalvelijastoa varten ja osoitti tarkoitukseen 22,900 markkaa merkittäväksi vuoden 1925 menosääntöön.

Halkokonttorin omistaman tallin lunastaminen. Halkokonttorin ilmoitettua, ettei sen ollut onnistunut kohtuushintaan myydä halkokonttorin omis-

¹⁾ Valt. pöytäk. 17 p. jouluk. 12 §. — ²⁾ S:n 29 p. jouluk. 1 §. — ³⁾ S:n 11 p. kesäk. 25 §. — ⁴⁾ S:n 27 p. helmik. 26 §; vrt. 1920 vuod. kert. siv. 33. — ⁵⁾ S:n 24 p. syysk. 20 §.

tamaa Hietaniemenkadun tontilla n:o 31 sijaitsevaa tallia ja halkokonttorin toiminnan vuoden 1923 päätyessä lopetettua toimintansa kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä päätti¹⁾ että halkokonttoria hyvitettäisiin tallista 140,000 markalla, mikä määrä oli osoitettava vuoden tilierotuksesta.

Lisämäärärahoja yleisiä töitä varten. Koska eräät vuoden 1923 menosääntöön rakennusten ja talojen korjauksia varten otetut määrärahat olivat osoittautuneet riittämättömiksi tarkoituksiinsa, myönsi²⁾ kaupunginvaltuusto mainitun vuoden tilierotuksesta yhteensä 85,000 markan suuruisen lisämäärärahan, josta 3,500 markkaa kansakoulujen, 5,000 markkaa poliisiaseain, 3,500 markkaa satamarakennusten, 17,000 markkaa kauppahallien, 21,000 markkaa lastenkotien ja 35,000 markkaa lämpöjohtojen korjauksiin ja kunnossapitoon.

Vedenpuhdistuslaitoksen aikaansaamiseksi Nikkilän mielisairaalaan kaupunginvaltuusto vuonna 1921 myönsi³⁾ 200,000 markkaa, mistä määrärahasta kuitenkin suurin osa kului koneiden hankkimiseen ja laitoksen yhdistämiseen vesijohtoon, minkä johdosta rahatoimikamari kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä anoi tarkoitukseen 25,000 markan lisämäärärahaa. Kaupunginvaltuusto osoitti²⁾ anotun määrän 1923 vuoden tilierotuksesta.

Ent. seurahuoneen perustuksen lujittaminen. Rahatoimikamarin antaman tehtävän mukaisesti oli rakennuskonttorin asettama erikoisvaliokunta tutkinut ent. seurahuoneen (kaupungintalon) perustusta. Mainittu valiokunta oli sittemmin kamarille antamassaan lausunnossa huomauttanut, että lujitustöihin viipymättä oli ryhdyttävä ja ehdottanut, että työ suoritettaisiin jaksoittain ja pääasiallisesti seuraavan suunnitelman mukaisesti:

Koko siinä — oheelliseen pohjapiirroksen punaisella rajaviivalla osoitetussa — osassa taloa, jossa muureihin oli syntynyt halkeamia, oli perustus lujitettava;

lujittamiseen oli käytettävä 20 × 20 cm:n läpimittaisia rautabetonipaaluja, jotka oli hydraulisesti pakotettava maahan 60 tonnin paineella, mutta niin että ne todellisuudessa eivät tulleet saamaan 16 tonnia suurempaa kuormitusta;

paaluryhmät oli sijoitettava sellaisen välimatkan päähän toisistaan, että niiden välinen muuri muodosti kantavan holvin — johon ehdollisesti pantaisiin lisäksi kantava rautabetonirakenne — ja yhdistettävä keskenään rautabetoniankkurisidoksella koko lujitetun seinän pituudelta.

Edellämainittujen töiden suorituksesta aiheutuvien kustannusten arvioitiin nousevan 800,000 markkaan.

Tutustuttuaan valiokunnan esittämään selvitykseen kamari antoi kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi asian kiireelliseen laatuun katsoen heti ryhtyä valmistaviin toimiin, kuten urakkatarjousten hankkimiseen y. m., minkä ohessa kamari teki kaupunginvaltuustolle asiaa koskevan esityksen.

Pääasiassa rahatoimikamarin esitykseen yhtyen kaupunginvaltuusto sittemmin päätti⁴⁾ hyväksyä rahatoimikamarin toimenpiteen; myöntää ent. seurahuoneen perustuksen lujittamiseen 800,000 markkaa, mikä määrä oli merkittävä vuoden 1925 menosääntöön; sekä oikeuttaa kaupungin yleisten töiden hallituksen kuluvana vuonna etuantina käyttämään mainitusta määrä-

¹⁾ Valt. pöytäk. 27 p. helmik. 22 §. — ²⁾ S:n 23 p. tammik. 9 §. — ³⁾ Ks. 1921 vuod. kert. siv. 138 §. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 10 p. syysk. 12 §.

rahasta 200,000 markkaa. Samalla rahatoimikamari valtuutettiin hyväksymään puheenaolevan työn ohjelma.

Uuden höyrykattilan hankkiminen ent. seurahuoneelle. Rahatoimikamarin ilmoitettua, että ent. seurahuoneella oleva höyrykattila oli sellaisessa kunnossa, että vakavia käyttöhäiriöitä milloin tahansa saattoi sattua ja etteivät kattilan rakenne eikä kattilahuoneessa oleva tila kaupungin lämpötekniikon ja kaupungin yleisten töiden hallituksen lausuntojen mukaan sallineet kattilan järkipäristä uudestaan rakentamista, kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että ent. seurahuoneelle viipymättä oli hankittava uusi höyrykattila, jonka hankintakustannukset, 260,000 markkaa, oli suoritettava edeltäpäin kaupunginkassasta ja sittemmin merkittävä kaupungin vuoden 1925 menosääntöön.

Raatihuoneen arkiston huoneiston laajentaminen. Maistraatin huomautettua, että raatihuoneen arkiston huoneiston laajentaminen oli käynyt ehdottomasti tarpeelliseksi, oli rakennuskonttori rahatoimikamarin kehoituksesta laatinut asiaa koskevan ehdotuksen, jonka mukaan sosialilautakunnan käytettävänä oleva huone yhdistettäisiin arkistoon ja lautakunnan hallussa oleva suurehko sali jaettaisiin kahdeksi pienemmäksi huoneeksi. Yllämainittujen töiden suorittamiseen tarvittavan määrärahan, 12,900 markkaa, kaupunginvaltuusto osoitti²⁾ käyttövaroistaan Yleiset työt nimisen pääluokan kohdalta.

Pääpaloaseman pihamaan korjaustyöt. Ludviginkadun tonttien n:o:jen 4, 6 ja 8 omistajat olivat valittaneet, että mainituilla tonteilla sijaitseviin rakennuksiin tunkeutui vettä. Sittenkuin maistraatin toimittamassa katselmuksessa oli todettu valitukset aiheutetuiksi ja että vesi todennäköisesti tunkeutui perustuksen kautta läheiseltä palolaitoksen tontilta, päätti³⁾ kaupunginvaltuusto mainitun epäkohdan poistamiseksi osoittaa 10,000 markkaa suoritettavaksi valtuuston käyttövaroista Yleiset työt nimisen pääluokan kohdalta.

Lisämääräraha poliisilaitoksen käytettävänä olevien huoneistojen korjaustöitä varten. Koska menosääntöön merkitty määräraha poliisilaitoksen käytettävänä olevien huoneistojen korjauksia varten ei riittänyt erinäisiin tarpeellisiksi katsottuihin Pengerkadun varrella sijaitsevan sivey SOSaston käytettävänä olevan huoneiston korjaustöihin myönsi⁴⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroista Sekalaiset menot nimisen pääluokan kohdalta tarkoitukseen 10,200 markan lisämäärärahan.

Lisämääräraha erään Kivelän sairaalan kuuluvan rakennuksen kuntoon panemiseksi. Tarpeellisten vaatevaraston säilytys huoneiden sisustamista varten Kivelän sairaalan sairaalarakennukseen n:o 14 ja korkkimaton hankkimista varten samassa rakennuksessa olevaan hoitajattaren huoneeseen kaupunginvaltuusto myönsi⁵⁾ 9,250 markan määrärahan osoitettavaksi valtuuston käyttövaroista Sairaanhoidon nimisen pääluokan kohdalta.

Lisämääräraha sairaalan korjauksia varten. Koska vuoden varrella oli osoittautunut tarpeelliseksi korjata Marian sairaalan, kulkutautisairaalan sekä Nikkilän mielisairaalan lämmityslaitoksia eikä näitä korjauksia varten ollut menosääntöön merkittynä määrärahoja, päätti⁶⁾ kaupunginvaltuusto vuoden tilierotuksesta osoittaa 83,000 markkaa mainittujen korjausten aiheuttamien lisäkustannusten peittämiseksi.

Uuden lämmityskattilan hankkiminen Kivelän sairaalaan. Sittenkuin Kivelän sairaalan valurautainen alhaispaine lämmityskattila oli kuiviltaan keittämisen johdosta turmeltunut ja rahatoimikamari tämän johdosta oli

¹⁾ Valt. pöytäk. 7 p. toukok. 14 §. — ²⁾ S:n helmik. 27 p. 19 §. — ³⁾ S:n 27 p. helmik. 21 §. — ⁴⁾ S:n 11 p. kesäk. 20 §. — ⁵⁾ S:n 29 p. lokak. 9 §. — ⁶⁾ S:n 29 p. lokak. 13 §.

ryhtynyt toimenpiteisiin, jotta tällaiset tapaturmat mikäli mahdollista vastedes vältettäisiin, myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto vuoden 1923 tilierotuksesta 40,172 markkaa uuden kattilan ynnä n. s. lämminvesilaitteen hankkimiseksi.

Toivolan turvakodin lisärakennustyöt. Lastensuojelulautakunnan huomautettua, että Toivolan turvakodissa vallitsi suuri tilan ahtaus ja sen johdosta anottua, että äskettäin ostetun Weckin huvilan ullakolle järjestettäisiin kaksi tyttöjen makuusalia ja tarpeellinen määrä vaatesäiliöitä, joista töistä kaupungin yleisten töiden hallituksen tekemien laskelmien mukaan olisi kustannuksia 48,000 markkaa, oli rahatoimikamari, joka piti ehdotusta epätarkoituksenmukaisena, antanut mainitun hallituksen tehtäväksi tutkia, eikö lautakunnan tarkoitusta paremmin saavutettaisi rakentamalla kaksi tavallista huonetta lisää. Saamansa tehtävän täyttäen hallitus sittemmin antoi pyydetty luonnospiirustukset, joiden mukaan puheena olevan rakennuksen päähän rakennettaisiin kaksi tavallista asuinhuonetta, ullakkoporras muutettaisiin, katto peitettäisiin galvanoidulla levyllä ja edellä mainitut vaatesäiliöt sisustettaisiin. Ehdotus ynnä rahatoimikamarin siitä antama puoltava lausunto lähetettiin kaupunginvaltuustolle, joka osoitti ²⁾ työn suorittamiseen 64,000 markkaa maksettavaksi valtuuston käyttövaroista Lastensuojelutoiminta nimisen pääluokan kohdalta.

Kylpyhuoneen laittaminen Kullan torpan lastenkotiin. Kylpyhuoneen aikaansaamiseksi Kullan torpan lastenkotiin kaupunginvaltuusto osoitti ³⁾ käyttövaroistaan Lastensuojelutoiminta nimisen pääluokan kohdalta 10,000 markkaa.

Lisämääräraha Ryttylän kasvatuslaitoksen korjaus- y. m. töitä varten. Yleisten töiden hallitus oli rahatoimikamarille antamassaan kirjelmässä ilmoittanut, että eräät vuoden 1923 menosääntöön Ryttylän kasvatuslaitoksella suoritettavia korjaus- y. m. töitä varten merkityt määrärahat olivat osoittautuneet tarkoitukseensa riittämättömiksi, osittain koska rakennusurakoitsija ei ollut määrääjän kuluessa suorittanut työtä loppuun ja rakennuskonttorin sen johdosta oli ollut pakko palkata rakennuspaikalle tarkastaja pitemmäksi ajaksi kuin oli arvioitu, osin koska oli ollut välttämätöntä teettää eräitä töitä, joita ei ollut merkitty kustannuslaskelmaan, sekä osin koska eräiden töiden aiheuttamat menot olivat ylittäneet arvioidut kustannukset. Lähettäessään kirjelmän kaupunginvaltuustolle rahatoimikamari samalla lausui, että lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisissa laitoksissa suoritettujen töiden aiheuttamat kustannukset jo useita kertoja olivat nousseet arvioituja korkeammiksi, minkä johdosta kamari oli katsonut tarpeelliseksi antaa erinäisiä määräyksiä ⁴⁾ mainitun laatuisten töiden suunnitteluun ja valvontaan nähden. Samalla kamari anoi, että kaupunginvaltuusto nyt puheena olevia lisäkustannuksia varten myöntäisi 90,000 markan suuruisen määrärahan suoritettavaksi valtuuston käyttövaroista Sekalaisten menojen pääluokan kohdalta. Kaupunginvaltuusto myöntyi ⁵⁾ esitykseen.

Suvilahden kasarmin hätäasuntojen kuntoonpano. Rahatoimikamari teki esityksen 81,000 markan suuruisen määrärahan myöntämisestä Suvilahden kasarmin toisen kerroksen sisustamiseen. Hyväksyen kamarin esityksen sekä koska huoneistojen puute verraten huomattavasta kunnallisesta uutisrakennustoiminnasta huolimatta ei suinkaan osoittanut vähenemisen, vaan pikemminkin lisääntymisen oireita, päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto osoittaa käyttö-

¹⁾ Valt. pöytäk. 13 p. helmik. 7 §. — ²⁾ S:n 11 p. kesäk. 26 §. — ³⁾ S:n 16 p. huhtik. 16 §. — ⁴⁾ Ks. 1923 vuod. kert. siv. 209. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 7 p. toukok. 15 §. — ⁶⁾ S:n 11 p. kesäk. 24 §.

varoistaan Sekalaiset menot nimisen pääluokan kohdalta 162,000 markkaa Suvilahden kasarmin toisen ja kolmannen kerroksen sisustamiseen asuinhuoneiksi.

Sittemmin lähettivät kaupunkilähetyksen ja Diakonissalaitoksen johtajat sekä Ebeneserkodin johtajatar kaupunginvaltuustolle yhteisen kirjelmän, jossa mainitut henkilöt huomauttaen Suvilahden kasarmissa vallitsevista räikeistä epäkohdista anoivat ryhtymistä pikaisiin toimenpiteisiin muutamien tarkoituksenmukaisten, yksinkertaisten työväenasuntojen aikaansaamiseksi entisten lisäksi, joihin asuntoihin voitaisiin siirtää ainakin osa kasarmin vuokralaisista, etusijassa ne perheet, jotka eivät viettäneet pahennusta herättävää elämää.

Esityksestä antamassaan lausunnossa rahatoimikamari huomautti, että kaupunginviranomaiset jo olivat ryhtyneet toimenpiteisiin ¹⁾ sekä mainitussa kasarmissa vallitsevien olojen olennaiseksi parantamiseksi että myös uusien työväenasuntojen rakentamiseksi, mutta katsoi anomuksentekijäin kirjelmässä esitetyn valituksen, että kasarmissa asuvien äitien oli vaikeata siellä hoitaa pieniä lapsiaan, ansaitsevan huomiota ja ehdotti sen johdosta hankittuun asiasta talojen taloudenhoitajan ja kaupungin yleisten töiden hallituksen lausunnot, että myönnettäisiin määräraha kylpyosaston laittamiseksi Suvilahden kasarmiin pienten lasten hoitoa varten. Samalla kamari ilmoitti, että mainitun kasarmin kolmannen kerroksen kuntoon panettamiseksi tarvittiin 41,500 markan suuruinen lisämääräraha.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ käyttövaroistaan Sekalaiset menot nimisen pääluokan kohdalta osoittaa yhteensä 57,100 markkaa lisäksi aikaisemmin myönnettyyn määrärahaan Suvilahden kasarmin kolmannen kerroksen sisustamiseksi sekä kylpyosaston sisustamiseksi mainittuun kasarmiin.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Suunnitellun Helsingin—Risteen rautatiehankkeen edistäminen. Kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjelmässä oli Vihdin kunnanvaltuuston asettama komitea, jonka tehtävänä oli Helsingistä Risteen asemalle kulkevan rautatien aikaansaamista koskevan kysymyksen valmistelu, huomauttanut, että eduskunta viime aikoina oli asettanut uusien rautateiden rakentamisen ehdoksi että kunnat, joiden aluetta asianomaiset rautatiet tulivat koskettamaan, myöskin vastasivat tarpeellisten maa-alueiden lunastusmaksuista, minkä ohessa komitea ehdotti, että ne kunnat, joiden alueiden kautta edellämainittu rautatie tulisi kulkemaan, lahjakirjoilla luovuttaisivat rautatien rakentamiseen tarvittavan maan, luopuisivat kaikista korvausvaatimuksista rautatierakennuksen aiheuttamista vahingoista, sitoutuisivat vastaamaan niistä määristä, jotka pakkolunastuksessa voitiin määrätä valtion suoritettaviksi kunnan alueella sijaitsevien muiden kiinteistöjen omistajille ja haltijoille, hankkisivat ja maksutta luovuttaisivat valtiolle kaikki maanhankintaa varten tarvittavat asiakirjat y. m., kaikki edellyttäen, että radan rakentaminen aloitettaisiin 7 vuoden kuluessa lahjakirjan allekirjoittamispäivästä; että jokainen kunta ottaisi osaa rautatiekysymyksen valmistelusta aiheutuviin kustannuksiin summalla, joka vastaisi noin 50 penniä asukasta kohden sekä valitsisi 2 henkilöä ja näille 2 varamiestä edustajikseen niihin kokouksiin, jotka vuoden kuluessa pidettäisiin asian edistämiseksi.

¹⁾ Ks. edellä ja tätä kert. siv. 35. — ²⁾ Valt. pöytäk. 10 p. syysk. 29 §.